

MŰVESZET ÉS KÖZÖNSÉGE

CSCRBA GÉZA

Szabadtéri szoborkiállítás, 1974

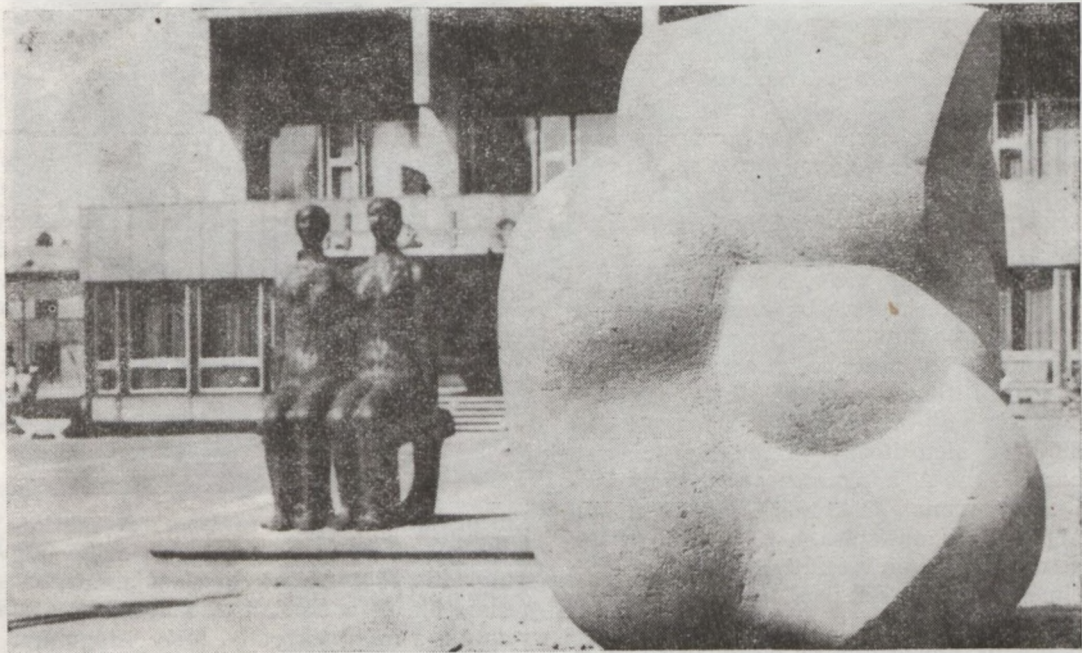
Mostanában méltán beszélünk arról, hogy művészeti életünk fejlődésében a vidéki városok egyre nagyobb és fontosabb szerepet játszanak. Régi hagyományokkal rendelkező művészeti centrumok megújulnak, s mellettük újabb központok keletkeznek, ahol a városfejlesztés, az építőművészet, a köztéri szobrászat, a festészet, a grafika, az iparművészet — hadd fejezzem ki röviden így: a művészeti alkotó munka rangja és becsülete, a jó ízlés kultusza — odaadó kezdeményezőkre és támogatókra, érdeklődő és igényeket támasztó közönségre talál.

Rendkívül örvendetes folyamat ennek az egészségesebb vérkeringésnek a pezsdülése, amely feltétele annak, hogy a művészet ezekből a centrumokból mindenhol kisugározzék, a legkisebb településekbe is eljusson, s jelen legyen mindenütt, ahol emberek élnek és dolgoznak Magyarországon.

Salgótarjánt új, fiatal művészeti központként szokták emlegetni, s mind energikusabb fejlődése, ígéretes perspektívái révén valóban ráillik a „fiatal” jelző. Másfelől azonban hozzá kell tenni, hogy a művészetet ápoló és fejlesztő törekvésnek már tekintélyes múltja van ebben a városban, a környezetszépítő szándék immár hagyománynak tekinthető, hiszen Salgótarján a modern urbanisztika egyik legragyogóbb eredménye, úgyszólván iskolapéldája hazánkban, de ugyanígy híressé vált köztéri szobrairól, kiállításai országszerte ismertek, és immár negyedszer nyílik meg itt, a város főterén a szabadtéri szoborkiállítás.

Úgy érezzük, ennek a városépítő, művészetet ápoló hagyománynak a talaján születhetett meg e tárlatsorozatnak a gondolata is — egy újabb szerencsés kezdeményezés —, amely igen alkalmas arra, hogy a művészetet közel vigye a közönséghez és hétköznapijainkat is gazdagító élményeink közé iktassa.

A szabadtéri kiállításoknak minden zárterü tárlattól merőben eltérő hangulatuk és hatásuk van. Ez az itteni kiállítás azonban azért is újszerű, mert a művek itt vannak a város szívében, a legforgalmasabb pontján, egy harmonikus arányú, nagyszerű építészeti környezetben jelennek meg. A tárlatot rendezői belekomponálták városuk képébe, a nap minden órájában nyitva áll a közönség előtt; és itt maga a közönség is szokatlan, új

Részlet a Szabadtéri Szoborkiállításról (Előtérben Farkas Ádám szobra)

fogalom, mert hiszen kiállításlátogató mindenki, aki megfordul a város központjában.

Szerencsés, de egyúttal szigorú környezet is, amely megbírálja a műveket. A valóban erőteljes, kifejező, teret igénylő szobor itt igazolást nyer, hatása felerősödik. Éppen ebben láthatjuk a kiállítás másik nagy érdemét, mert hasznos tanulságokat nyújthat a művek alkotóinak is, s ezzel hozzájárul köztéri szobrászatunk továbbfejlődéséhez.

E tárlat kapcsán hívom fel a figyelmet két olyan momentumra, amely napjainkban különös hangsúlyt ad országos jellegű kiállításainknak. Egyfelől most, amikor hazánk felszabadulásának harmincadik évfordulójához közeledünk, megkülönböztetett fontosságot kell tulajdonítanunk minden olyan művészeti seregszemlének, amely alkalmas arra, hogy egy kissé visszapillantjunk az elmúlt esztendőkre, eredményeinket országos méretekben is felmérjük, és a szocialista művészeti kultúra örvendetes fejlődését megállapíthassuk.

Másfelől megemlítem azt a korántsem új, de a Magyar Szocialista Munkáspárt közművelődési határozata révén összefogottabb koncepciót és újabb lendületet nyert munkálkodást, amely népünk művelését, szellemi kincsének gyarapítását célozza, s amelyben a képzőművészeti kultúra terjesztésének is országos méretű közüggé kell válnia. Meggyőződésem, hogy ez a kiállítás, amely monumentális szobrászatunk és kisplasztikánk számos szép alkotását sorakoztatja egymás mellé, a művészetet befogadó tömegek érdekét szolgálja és hasznos támogatója a közművelés nagy ügyének is.

Czinder Antal: Ősz

CSIK PÁL

Egy munkásvárosról és a folklórról

1972 szeptemberében itt még szokatlan — s látszólag talán indokolatlan — programmal, nagyszabású rendezvénysorozattal gazdagodott Salgótarján város kulturális-művészeti élete: a Magyar Rádió népzenei fesztiváljának és a salgótarjáni népzenei találkozóinak megrendezésével. A kezdeményezéssel közvetlen gyakorlati cél is vezetett bennünket: az 50 éves városjubileum ünneplése, hiszen a jubileumi év kiemelkedő, országos jelentőségű programjának tekintettük e 3 napos népzenei, népművészeti rendezvénysorozatot. Ebből a szempontból — úgy véljük — egyértelműen helyes volt ennek — a Magyar Rádió által biztosított — lehetőségnek a felhasználása. A hangversenyek magas művészi színvonala, a szomszéd népek népzenejének a bemutatása, a gondosan rendezett palóc népművészeti kiállítás jelentős élményekkel és sok ismerettel gazdagította városunk lakosságát, segítette zenei anyanyelvünk megértését és elsajátítását, másrészt pedig jó lehetőséget biztosított városunk életének, fejlődésének, eredményeinek széles körű megismertetésére. Mindezeket túl a rendezvények kapcsán, jelentős tartalmi és a közművelődés gyakorlatát is befolyásoló problémák merültek fel, melyekre a közművelődésnek a művelődéspolitikai megvalósítási folyamatában választ kell adnia. Csak a legfontosabbakat említve: a hagyományokhoz való viszony, a hagyományápolás helye a közművelődésben; lehetőségei, módjai, formái, népzene és modern zene viszonya, a hagyományápolás és világnézeti, esztétikai nevelés, ismeretterjesztés problémái stb. S mivel a népzene a népi hagyományok és általában a népművészet iránti érdeklődés az utóbbi években Magyarországon jelentősen fellendült — nagy részben a Magyar Rádió és Televízió által szervezett különböző vetélkedők hatására is — szükségesnek látszott és látszik ezeknek a vetélkedőknek, mozgalmaknak fenntartása, továbbfejlesztése és beépítése a közművelődés rendszerébe.

Részben ezek a mozzanatok, részben a kulturális hagyományok megteremtésére irányuló tevékenység, másrészt bizonyos elvi megfontolások indokolták, hogy 1974 júniusában második alkalommal is házigazdája legyen a város ennek az országos, bizonyos értelemben nemzetközi rendezvénysorozatnak.

Sokakban felmerült és felmerülhetett a kérdés, hogy miért éppen Salgótarján ad helyet a népzenei fesztiválnak és találkozóknak, hiszen köztudott, hogy a mi városunk nem népművészetről, hanem forradalmi munkásmozgalmi hagyományairól, iparáról, modern városépítészetéről vált ismertté és híressé. Látszólag van alapja ennek a kérdőjelnek. De csak a látszat alapján. Hiszen a népművészet a nemzetek

kultúrájának alapja, forrása. A mi körünkben a nép, a nemzet, az emberiség kulturális örökségének hordozója, továbbfejlesztője és a szocialista kultúra megteremtője a munkásosztály, mely világunkat formáló tevékenysége során, nagy társadalmi változások közepette is mindmáig megőrizte történelmünk közösségi kulturális értékeit, jó hagyományait, melyeket tudatosan épít be a maga kultúrájába, hogy ez által a népi kultúra, a népművészet igazi szocialista nemzeti értékévé váljék.

A szocialista viszonyok között nem tartható fenn a külön úgynevezett „népi-paraszti” és külön „munkás” kultúra elmélete és gyakorlata. A szocialista nemzeti kultúra egységes, az egész dolgozó nép közös kincse.

A II. Salgótarjáni Népzenei Fesztivált és Népzenei Találkozót e felfogás szellemében szándékoztunk megszervezni és gazdagítani.

Szélesítettük a nemzetközi mezőnyt azal a céllal, hogy más népek népzenejének megismerésével erősítsük a népek közötti barátság érzését. (Szovjetunió, Bulgária, Jugoszlávia, Ausztria, Belgium és az NSZK énekesei vettek részt). Bizonyos értelemben változott a fesztivál jellege, mert — az előzőhöz képest — nagyobb teret kapott a munkás-folklór bemutatása — a summás-daloktól a bányász-dalokig.

Úgy gondolom, hogy a másodszori megrendezés helyes volt. Bizonyítja ezt az országos érdeklődés. Olyan sok együttes és egyén jelentette be részvételét, hogy a találkozóra nem is tudtuk mindegyiket fogadni, a Rádió munkatársai kénytelenek voltak a teljesítmény alapján szelektálni. Így csak a nyilvános rádiószereplésre alkalmas csoportok, énekesek és hangszerek lehettek jelen.

A rendezvénysorozat találkozott a város dolgozóinak igényével, érdeklődésével, hiszen minden hangversenyen megtelt közönséggel a művelődési központ színházterme. Mindhárom nyilvános hangverseny,

a szabadtéri bemutató és a csoportok felvonulása nagy közönségsikert aratott. A résztvevők munkájuk és eredményeik elismerésének tekintették a fesztiválra történt meghívást. Örömmel tapasztaltuk, hogy mind a szereplők, mind a közönség körében feltűnően sok fiatal volt. Ez a tény jól tükrözi fiatalságunk érdeklődésének és műveltségének gazdagodását, és figyelmeztet feladatainkra is.

Elsősorban arra gondolunk, hogy a különböző tényezők hatására megélenkült és egyre több korosztályban jelentkező érdeklődést irányítottá, szervezettebbé kellene tenni. Ahol lehetőség és igény van rá, be kell építeni a közművelődés programjába komplex módon, összekapcsolva sokoldalú ismeretterjesztéssel (történelem, néprajz, zenei ismeretek, szomszéd népek történelme, kultúrája stb.), hogy a hagyomány ne merüljön ki egyéni, vagy csoportos éneklésben, zenélésben és ne a szereplés, a fellépés legyen az elsődleges, gyakran kizárólagos cél.

A kétévénként ismétlődő népzenei fesztiválokat és népzenei találkozókat országosan jobban elő kell készíteni. El kellene érni, hogy az egyes csoportok és egyének tudatosan készüljenek erre a seregszemlére. Éppen ezért — úgy gondoljuk — szükség lenne országos koordinálásra, a párhuzamosságok megszüntetésére. (Nem bizonyos, hogy jó szolgálatot tesz az ügynek, ha a Magyar Televízió és a Magyar Rádió — egymástól függetlenül, más-más címszó alatt szereplései — kevés eltéréssel — ugyanazokat a csoportokat, szólistákat. Nem szükséges részletezni ennek kedvezőtlen hatását és következményeit.)

Eddigi tapasztalataink igazolják, hogy ez a mozgalom több múló divatnál, a közművelődés egyik hatékony területe lehet, s ennek megfelelő fontossággal kell vele foglalkoznia minden illetékes szervnek, intézménynek és a közművelődés területén tevékenykedő szakembernek.

A rendezvénysorozat salgótarjáni lebonyolítását is tovább kell javítani. Az 1972-es és 1974-es fesztivál programja a próbák és szereplések után már nem hagyott időt arra, hogy az ország egész területéről ide látogatók megismerhessék a városi, üzemi művelődési központok és otthonok életét, tevékenységét, nem kerülhetett sor a munkásokkal, munkásfiatalokkal való találkozókra, véleménycserékre. Az 1976-ra tervezett fesztiválon biztosítanunk kell az üzemi művelődési központokban való szereplésüket, a munkás-paraszti találkozókat, tapasztalatcseréket.

Szükséges a tapasztalatok további elemzése és felhasználása. Úgy gondoljuk, hogy helyesen cselekszünk, ha a jövőben is vállaljuk a népzenei fesztivál és népzenei találkozó házigazda szerepét, hiszen közvetlen környékünk is, de az egész Nógrád megye rendkívül gazdag máig is élő népművészeti hagyományokban, melyek feltárása és feldolgozása sok lehetőséget kínáló sürgős feladat, s ebben a munkában, ennek szervezésében, irányításában, a fórumok biztosításában nagy szerepet kell vállalnia a város intézményeinek, szerveinek és szakembereinek.